

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATA PE SAPTAMANA SUB CONDUCEREA D-ilor

C. G. DISSESCU

W. KIZANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNESCU, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RADULESCU
PRIN-REDACȚOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RADULESCU
REDACȚOR-ADMINISTRATOR

Tabla de materii pe anul 1923 se va trimite la finele lunii abonajilor cari au achitat abonamentul, fără altă plată suplimentară.

Andrei Rădulescu.—Un vechiu proiect pentru introducerea notarilor în țara românească.

G. Meitani.—Strămtorile, Bosforul, Dardanelele și Tratatul dela Lausanne.

Jurisprudența Română.—Inalta Curte de Casație și Justiție, secția III.—Bursă—Mijlocitori Oficiali.—Constatarea operațiunilor (Eforia Spitalelor civile cu Mircea Patrușiu).

—Complectul Ardelean.—Impozitul pe lux și cifra de afaceri.—Contravenție.—Elemente.—Casare. (Ludovic Butuc cu Ministerul de Finanțe).

Un vechiu proiect pentru introducerea notarilor în țara românească

O chestiune, care în curând va fi discutată în lumea juridică, este introducerea instituțiunei notarilor și în Vechiul Regat.

Ideea nu este nouă; s'au mai gândit la aceasta unii dintre predecesorii noștri, dar — cu toate argumentele ce-i se pot aduce în sprijin — n'a fost primită.

Este interesant de știut că această idee a preocupat pe unii dintre oamenii de Drept într'o vreme, când mulți nici nu bănuiesc că se putea îndeletnici cineva la noi cu asemenea chestiuni.

Întâmplarea a făcut să dobândesc dela d-l Koslinski, magistrat, un act vechiu, foarte important în această privință, anume un proiect pentru instituțirea de notari și la noi în țară.

Autorul, sau autorii lui, făceau parte din generația, care dorea să introducă și aici organizația europeană, dar fără a rupe în totul cu trecutul, care căutau să adopteze așezămintele noi și formele lor, obiceiurilor, legilor și vieții noastre¹⁾. Chiar când se hotărâu să introducă o rânduială nouă voiau s'o aplice treptat, treptat, nu deodată în tot cuprinsul țării. De aceea proiectul prevedea să se înființeze notari numai în București, câte unul în fiecare „vopsea” iar alte dis-

poziții ale lui aveau să se aplice numai în jud. Ilfov. Restul țării rămânea sub regimul anterior.

Proiectul, — cum se vede mai jos, — coprîdea reguli nu numai despre notari, ci și despre aducerea la îndeplinire a actelor, despre întâmpinările contra acestor îndepliniri, despre contestații. Pe lângă acestea el conține norme privitoare la înstreținările de proprietate, mai exact constituiri de drepturi reale asupra nemîșcătoarelor precum și la actele de împărțeală de nemîșcătoare, care, pentru „ca să poată avea putere către un al treilea obraz”, trebuiau să fie făcute prin act autentic.

Se introduc apoi reguli de publicitate cu privire la aceste acte juridice. Ele trebuiau înscrise întocmai într'o condică, am zice azi *transcrise*.

Mai întresant este că se introduce pentru „publicitatea transmisiei bunurilor nemîșcătoare”, un registru repertoriu alfabetic. El trebuia ținut „cu mare îngrijire” de către notar, care era dator să dea oricui cerea situația nemîșcătorului.

Trebuie menționat că în sistemul proiectului — mai bun în această privință de cât cel de azi, — trebuiau trecute în registrul repertoriu și dobândirile de moșteniri testamentare ori netestamentare.

Oricine dobândia vreo proprietate prin modurile arătate în proiect, era dator — sub o severă sancțiune bănească — ca în termen de 30 de zile, să se prezinte la notar pentru înscriere.

Analiza amănunțită a acestui proiect este foarte interesantă. Mă mulțumesc acum să-l reproduc în întregime, cu limba și în parte cu ortografia lui¹⁾. Textul e scris frumos pe hârtie obicinuită a timpului, cu litere cirilice, amestecate cu latine. Socotesc că atât fondul cât și forma, au însemnătate, și deșteaptă interes, mai ales pentru cel neobicinuit cu actele noastre vechi.

* * *

PROIECT PENTRU NOTARI

Secția I.

Art. 1. — Notarii sînt funcționari publici, întocmiți să compue și să dea un caracter autentic actelor, să asigure data lor, să le ție în păstrare și să dea dupe dănsle copii adevărite.

1) Andrei Rădulescu: Cultura juridică românească în ultimul secol, p. 33-35.

1) Am suprîmat din text pe u și l scurt din lipsă de literă,

Art. 2. — Se vor întocmi în orașul București cinci notari, câte unul în fiecare vopsea, din care cei din comisiile de roșu și de galben vor fi de clasa I, iar ceilalți de clasa II-a.

Art. 3. — Ministrul Dreptății va supune prin raport la cunoștința Domnului doi candidați, ce vor uni condițiile necesarii de admisibilitate la această funcție. Domnul va numi pe acela, care îl va socoti mai capabil.

Art. 4. — Condițiile de admisibilitate sînt cele următoare :

1. Doui ani de studiu în Facultatea de Drept. Iar dupe trecere de trei ani dela punerea în lucrare a acestei legiuiri se mai cere și un stajiu (practică) pe lângă un notariu, de doui ani neîntrerupți, din care unul cel puțin va lucra practicantul nu ca simplu copist ci ca compozitor de acte.

2. Guvernul va putea dispensa de stajiu pe persoanele ce vor fi esersat, un curs de doui ani cel puțin, funcțiile de judecător, procuror, grafier, ajutor în Departamentul Dreptății sau la vre-o grefă de Curte, însă dacă aceștia vor fi urmat cursul de legi după cum mai sus s'a zis.

3. Vârsta de ani 25.

4. Să se bucure de exercițiul drepturilor sale civile, să nu fie rău notat prin vre-o hotărîre judecătorească, civilă sau penală, să nu fie nesolvabil și să se bucure de o bună opinie și de creditul public.

5. Să fie dator, la intrarea sa în funcție, a da destoinică asigurare respunzătoare de toate pagubile ce se vor pricinui particularilor din abaterile sau greșalele sale. Ministrul Dreptății va prețui întinderea și capacitatea acestei asigurări potrivit cu importanța îndatoririlor notarilor.

Art. 5. — Funcția de notariu este incompatibilă cu orice altă funcție judecătorească sau administrativă.

Art. 6. — Notarii înainte de a intra în exercițiul funcției lor vor fi datori în sorocul de zece zile și cu pedeapsă de a fi priviți ca demisionați.

1. A face jurămint impus tuturor funcționarilor publici prin regulamentul organic, înaintea tribunalului civil, care va încheia jurnal despre aceasta.

2. A da asigurarea cerută prin paragr. 5, art. 4.

3. A depune forma iscăliturii sale la Cancelaria Departamentului Dreptății, la grefele tuturor Tribunalelor și Curților din București, la cancelariile sărrostiilor de corporații, la comisii și la sfatul orășenesc.

Art. 7. — Notarii sînt numiți pe viață și nu vor înceta din funcția lor, decât prin moarte, dimisie sau destituție.

Art. 8. — Notarii, care vor face cu viclenie acte în contra datoriilor lor sau greșeli neertate, se vor da în judecată potrivit cu art. 327 din regulamentul organic, și nu se vor putea destitua de cît în urma hotărîrii judecătorești. Iar la întâmplare de greșeli mai mici și fără viclenie, se vor pedepsi după găsirea cu cale a Ministrului Dreptății, care are asupra lor puterea disciplinară.

Art. 9. — Iar când vre-un notar va cădea în vre-unul din cazele paragr. 4 art. 4 sau va pierde confiența Guvernului, va putea fi destituit fără a mijloci hotărîre judecătorească.

Art. 10. — La întâmplare de vacanție a postului de notariu de clasa I-a, se va numi unul din notarii

de clasa II-s; afară însă de acest caz, niciodată un notar nu se va putea schimba dintr'o vopsea într'alta.

Secția II-a

Despre datoriile și competența notarilor.

Art. 11. — Notarii sînt obligați a acorda ministeriul lor la orice cerere privitoare la atribuțiile lor și care nu va fi împotriva legilor și a bunelor năravuri.

Art. 12. — Guvernul va ficsa în fiecare vopsea locul de rezidență al notariului. Această rezidență notariul nu o va putea schimba fără voia prealabilă a Guvernului și în urma unei publicații cel puțin de o lună înaintea mutării.

Publicația se va face prin Buletin, prin toate gazetele și prin aficiuri la rezidența veche, la cea nouă și la toate dregătorile unde își are iscălitura și paraful. Notariul care nu se va conforma cu dispoziția acestui articol se va depărta din funcția sa.

Art. 13. — Nu este volnic notariul să instrumente, afară din vopsea sa, sub pedeapsă de a fi suspendat din funcția sa pe un curs de șase luni; iar în cas de recidivă a fi destituit, afară de pagubile și cheltuielile la care poate fi îndatorat a da despăgubire.

Secția III-a

Despre acte și forma lor; despre originale și copii și pentru repertoriuri.

Art. 14. — Notarii nu vor putea priimi acte în care rudele și affini lor în linie dreaptă de orice grad, iar în cea colaterală până la unchiu și nepot inclusiv, vor figura ca părți sau în favorul cărora aceste acte vor coprinde vre-o dispoziție.

Art. 15. — Actele vor fi priimate de notariu asistat de doi martori romîni, parte bărbătească, capabili de a da mărturie, potrivit cu art. 38 dela part. 6, cap. 2-lea paragr. pentru martori din legea civile, știind a iscăli și domiciliati (hălăduți) în vopsea unde se va face actul. Acești martori nu pot fi rude sau affini (cuscii), până la gradele arătate în art. 14 nici ai notariului nici ai părților contractante. Asemenea nu pot fi slugi sau employați ai lor.

Art. 16. — Numele, starea civilă și locuința părților trebuie să fie cunoscute notariului, sau să-i fie încredințate de doi martori cunoscuți de dînsul, care vor iscăli în act și vor avea cualitățile cerute prin art. 15 pentru martorii instrumentarii.

Art. 17. — Trebuie să se însemneze în acte numele și locul rezidenții notariului ce le priimește; numele, pronumele, cualitățile și locuința părților și a martorilor, locul, anul și ziua în care s'a făcut actul, subt osîndă pentru notariu de o globire, care nu va fi mai mică de lei una sută, nici mai mare de lei cinci sute; deosebit de aplicaziea legii penale la întâmplare de nume mîncinoase.

Art. 18. — Actele notariului trebuiesc a fi scrise într'un singur și acelaș conțest, (adică notariul să nu întrerupă lucrarea sa dela început pînă la desăvîșirea ei), a fi citețe, fără abreviație, fără a lăsa cuvînte sau loc alb între cuvînte sau între rînduri,

Sumele și datele se vor scrie în litere, iar nu în țifre, procurațiile (vechileturile) contractanților se vor alătura la originalele actelor. Originalul va pomeni că actul s'a citit părților.

Notariul, care va călca aceste dispoziții se va supune la o globire de două sute lei, deosebit de pagubile și cheltuelile, la care poate fi supus către părți și deosebit de aplicația legii penale la împlinire de plâsmuire sau arătare mincinosă că s'a dat citire actului.

Art. 19. — Acturile vor fi iscălite de părți, de marțori și de notar. Acest din urmă va face pomenire despre aceasta la sfârșitul actului. Asemenea e dator a arăta la sfârșitul actului, care din părți n'a știut ori n'a putut iscăli și declarația lor în această privință. Toate acestea sub osînda pomenită în art. 18.

Art. 20. — Nici un apostil sau trimitere să nu poată fi scris de cît pe marginea actului. Aceste adaose vor fi iscălite atît de notariu, cît și de celelalte persoane iscălite în act, sub pedeapsă de a nu se ținea seamă. Cu toate acestea dacă lungimea apostilului sau trimiterii cer a fi transportate la sfârșitul actului, aceasta se va putea face; însă se cere ca părțile nu numai să iscălească după cum mai sus s'a zis, dar încă să exprime într'un chip lămurit a lor aprobație, sub pedeapsă de nulitate a trimiterii sau a apostilului.

Art. 21. — Zicerile drese, scrise între linii sau adăogurile în trupul actului nu se vor ținea în seamă. De va fi trebuință să se șteargă ceva ziceri, să se pomenească pe marginea sau la sfârșitul actului câte ziceri s'au șters, și să iscălească părțile. Dacă notariul va călca această dispoziție va fi supus la o globire de una sută lei, la despăgubiri dupe trebuință și chiar destituție în cas de viclenie.

Art. 22. — Notariul nu va suferi, sub pedeapsă de amendă și despăgubiri, ca părțile să ia în acte nume sau prenume în contra năravurilor bune, sau altele de cît cele ce au.

Art. 23. — Notariul va înscrie într'o tabelă sau registru, ce va ținea în canțelaria sa, numele, pronumele, cualitățile și locuința persoanelor din vopsea sa, care vor fi interzise dupe legiuirile civile actuale sau fiitoare. Tribunalele vor trimite extracte de hotărîrile de interdichie și, notariul le va însemna îndată în tabloul său. Toate acestea sub pedeapsă de despăgubire către părți.

Art. 24. — Notarii sînt datori a păstra originalele tuturor actelor ce vor face. Nu sînt însă supuse acestei regule certificaturile de purtare, procurațiile, actele de notorietate publică, cuițăntiile de arendă, de chirie, de simbrie, de pensii și de orice alte venituri precum și orice alte acte de asemenea fire, care dupe legi, se vor putea face fără a fi trebuință să se păstreze originalele lor.

Art. 25. — Notariul într'a căruia canțelarie s'a făcut actul și unde se păstrează originalul, va putea să dea copii adevărite după acest act, și aceste copii, cînd se vor legaliza de prezidentul judecătoriei vor avea puterea esecutorie.

Iar copile ce se vor da de notariu, care n'au făcut

actul și la care se va fi depus originalul nu vor putea primi putere esecutorie, ci vor fi privite ca niște simple copii adevărite.

Art. 26. — Originalele nu se vor putea lua dela notariu de cît în puterea unei hotărîri judecătorești pregătitoare; și în acest cas notariul va ține în canțelaria (sa) copie adevărită de prezident și procurorul judecătoriei locale, care copie va sluji de original pînă la aducerea înapoi a originalului.

Art. 27. — Notarii nu vor putea fără porunca prezidentului tribunalului local, să dea copii, nici să facă cunoscute actele de cît la persoanele interesate d'adrechtul, la moștenitorii lor, sau la aceia ce înfățișează drepturile lor, sub pedeapsă de despăgubire, de globire trei sute lei și de a fi, în cas de recidivă, suspendat pe șase luni. Această dispoziție nu se aplică însă la acturile care trebuie să fie publicate.

Art. 28. — Cînd va fi trebuință a se confrunta copia cu originalul să se facă proces verbal despre confrunțate sau de notariu, depozitariul actului, sau de va găsi de trebuință Tribunalul, de către unul din membrii săi, sau de către vreun alt judecător.

Art. 29. — Notariul va însemna, sub pedeapsă de destituție, pe original și pe copie, dacă copia ce dă este întâia, a doua șel. Iar prezidentul judecătoriei nu va putea legaliza spre a da putere esecutorie unei copii, ce nu este cea dintîiu, de cît după ce se va informa despre soarta celei d'întîiu.

Art. 30. — Fiecare notariu va fi datoriu a avea o pecetie specială pe care va fi înseris numele, familia, pronumele, clasa și rezidența lui și armele țării. Această pecetie se va pune pe toate copile ce va da.

Art. 31. — Copile date de notariu legalizate de prezidentul tribunalului sau nu, ca să potă sluji afară din capitală, trebuie să fie adevărite de Departamentul Dreptății.

Art. 32. — Notarii sînt datori să facă pentru fiecare act ce primesc delă deosebită coprinzând toate hărțile atîngătoare de acest act și să le păstreze cu scumpătate subț a sa răspundere de orice pagube se vor putea pricinui dupe vremi din neorînduiala canțelariei sale. Deosebit de aceasta va ținea un registru șnuruit, parafat și pecetluit de prezidentul judecătoriei locale. În această condică va trece în prescurtare toate actele ce primește, însemnînd data și felul actului, numele părților și numărul delii în care se află acel act.

Art. 33. — Actele, care nu vor fi făcute după regulele prescise în art. 13, 14 și 15, se vor șocoti ca neînființate. Iar dacă vor fi iscălite numai de părțile interesate vor fi considerate ca acte private fără a avea efectele actelor notariate, descise în secția următoare. Notariul însă va fi supus la despăgubire pentru paguba ce se va pricinui părților, din a sa greșală sau neîngrijire.

Art. 34. — Oricine va fi încercat vre-o pagubă din viclenia, din reaoa întrebunțare a sumelor ce va fi încredințat sau din greșala notariului, va avea afară de asigurarea coprinșă în paragr. 5 dela art. 4 și privilegiul ce se acordă obșteștilor și Domneștilor datorii prin art. 20 dela cap. 8, partea 3-a din pravila țării

Secția IV-a

Despre efectele actelor.

§ I.

Pentru zapise de datorii.

Art. 35. — Zapisele de datorii notariate, care vor fi legalizate potrivit cu art. 25 vor avea sfortă esecutorie, adică se vor putea pune în lucrare fără sentință judecătorească.

Art. 36. — Spre acest sfârșit se va da jalbă la Președintele tribunalului competent și acesta va pune în lucrare aducerea zapisului la îndeplinire, după regulile ce se păzesc pentru hotărârile judecătorești desăvârșite.

Art. 37. — Aducerea însă la îndeplinire nu se va putea face de cât după trecere de treizeci zile dela încunoștințarea formală (somație) ce se va face datorului din partea preșidentului. Acest soroc va curge din ziua încunoștințării sau a depunerii cărții de somație la domiciliu (sălășluința) debitorului. În acest soroc nu se va coprinde ziua primirii sau a depunerii încunoștințării, nici ziua din urmă a împlinirii sorocului.

Art. 38. — Dacă debitorul nu se va afla la domiciliul său, cartea de încunoștințare să se dea în primirea unui om al casei, care va iscăli în condica de primire, însemnând ziua primirii. Iar dacă nu se va găsi nimeni acasă, atunci să se lase actul de somație la un vecin sau la comisia locală, de nu va voi acesta să o primească.

Art. 39. — Cu toate acestea liber va fi creditorul, de va voi, să înființeze sechestrul asupra stării datorului, și mai înaintea sorocului mai sus pomenit, fără a fi îndatorat să dea cheazășie.

Art. 40. — Dacă la împlinirea termenului de 30 zile nu va plăti datorul se va pune în lucrare esecutarea datoriei fără cea mai mică prelungire, afară numai de casurile prevăzute la articolele următoare.

Art. 41. — Când datorul se va împotrivi la plată sau pentru că și dânsul se află creditor al creditorului său cu o sumă de bani licitudă și a căria soroc s'a împlinit, sau pentru că a rifuit a sa datorie, sau pentru că această datorie nici a luat naștere din vre-o cauză oarecare, sau pentru alte asemenea cuvinte.

La asemenea împrejurări debitorul nu se va putea sili de a plăti îndată, însă va fi obligat a depune la judecătorie suma datoriei cu dobânda ei pînă în acea zi și încă pe șase luni înainte și de a porni judecată în soroc de zece zile întregi dela depunere. Iar dacă în acest soroc nu va porni judecată atunci creditorul va fi în drept a și primi suma creanței sale cu dobânda ei cuvenită.

Art. 42. — Judecătoria va putea și chiar dupe împlinirea sorocului de 30 zile, să acordeze debitorului nenorocit și de bună credință un alt termen, care să nu covârșească patru luni, dacă însă acest debitor va da destoinică asigurare. Acest soroc se va da cu mare scumpătate.

§ 2.

Pentru înstreinările de proprietate.

Art. 43. — Orice înstreinare de lucru nemișcător făcută prin vînzare, schimb, dar, înzestrare șcl., precum și orice ipotecă ca să poată avea putere către

un al treilea obraz, trebuie să se facă prin act notariat.

Art. 44. — Departamentul Dreptății sau Tribunalul de comerț nu vor primi spre adevărire foile de zestre, actele de ipotecă sau de înstreinare a lucrurilor nemișcătoare, care nu vor fi notariate dupe prescripția articolului de mai sus.

Art. 45. — Orice act de împărțeaală între moștenitori sau alți devălmași sau coasociați, atingător de lucruri nemișcătoare, ca să poată avea puterea în privința unei a treia persoane să se facă de către notariu.

Art. 46. — Nu sînt însă supuse la această regulă de mai sus, actele de împărțeaală care urmează a se face înaintea judecătorilor, precum acelea în care figurează nevîrstnicii, femeile, persoanele puse sub interdicție, cei fără de mințe, precum asemenea și acele împărțeli în care se află ca persoană interesată, Statul, orașele și alte așezăminte publice.

Art. 47. — Judecătorii vor putea și în aceste din urmă casuri numi un notariu, prin care să se facă împărțeaala.

Art. 48. — Dispozițiile de mai sus sînt aplicabile la toate proprietățile de orice natură, situate în județul Ilfov.

Art. 49. — Toate actele de înstreinare notariale potrivit cu art. 43 și 45, se vor înscrie întocmai într'o condică șnuruită, iscălită și pecetluită de Departamentul Dreptății.

Art. 50. — Se va ține în cancelaria fiecărei notarii o altă condică asemenea șnuruită, pecetluită și iscălită de Ministrul Dreptății, în care condică se vor trece cu rînduială alfabetică, numele, pronumele sau orice alte denotații, profesia și domiciliul sau locuința tuturor cumpărătorilor sau a dobînditorilor sub orice fel de titlu de lucruri nemișcătoare, cu însemnare deslușitoare despre natura lor, locul, ocolul orașului și numărul fiecăria proprietăți. Cît pentru moși sau alte proprietăți, afară din Capitală, se va determina pe cît se poate mai lămurit a lor situație, însemnându-se proprietățile, cu care sînt învecinate atît în capete cît și în laturi.

Art. 51. — Această condică va sluji spre publicitatea transmisii bunurilor nemișcătoare, și spre acest sfârșit va fi ținut de fiecare notariu cu mare îngrijire. Acesta va da la oricare se va arăta cu cerere, pentru fiecare proprietate înscrisă știință sub a sa iscălitură de numele proprietarului și de situația lucrului cu deslușirea ce se arată în articolul precedent.

Art. 52. — În această condică să vor trece, cu deslușirile arătate în art. 50 și toate acuzițiile prin moștenire sau prin legături de lucruri nemișcătoare sau prin licitație.

Art. 53. — Prin urmare veri care va dobîndi vre-o proprietate nemișcătoare prin modurile coprinse în art. de mai sus, să fie dator subț osândă de a avea o globire de o potrivă cu a 20-a parte a adevăratului preț al lucrului dobîndit, ca în sorocul de 30 zile dela data actului de transmisie, și pentru moștenitori și legatari dela momentul primirii moștenirii sau a legatului, să se arate la notariul competent spre înscriere.

Art. 54. — Notariul, care nu va face inscripția în condică potrivit cu art. precedente fără cea mai mică

amânare, va fi supus la orice pagubă și cheltueli se vor pricinui părților interesate.

Secția V-a

Pentru remunerarea Notarilor.

Art. 55. — Notarii fiind funcționari publici se bucură de toate drepturile și prerogativele acestora. Asemenea sînt supuși la toate îndatoririle lor.

Art. 56. — Notarii însă nu primesc simbric din visteria Statului ei onorariile lor se vor plăti de către particulari dupe deosebitul tarif ce se va legiui.

* * *

Când a fost alcătuit acest proiect? Textul nu cuprinde nici o dată. Conținutul lui, limba și alte considerațiuni ne ajută să fixăm, cu aproximație, timpul alcătuirii.

Este afară de orice îndoială că a fost întocmit după punerea în vigoare a Regulamentului Organic, la care se referă. De oarece se vorbește în proiect de adevierea, de către Tribunalul de comerț, a actelor de înstreinarea nemîșcătoarelor probabil c'a fost redactat după 15 Martie 1840 când printr'o lege s'a introdus această obligație pentru orice zapis de vânzare a lucrurilor nemîșcătoare și a țiganilor. În vremea alcătuirii lui nu era încă Monitorul Oficial; în proiect se vorbește tot de Buletin. Desigur că n'a fost făcut după 7 Oct. 1859 pentru că atunci printr'o lege s'a înființat la Tribunalul Ilfov secția III căreia i s'a dat, între altele, atribuțiunile Notariatului de mai târziu.

Rămâne dar ca sigur că a fost făcut între 1840—1859. Și acest interval, însă, poate fi restrâns. În epoca turburată după plecarea lui Vodă Știrbei, când erau alte probleme, este greu de crezut că s'a mai gândit cineva la instituția Notarilor.

Probabil că întocmirea proiectului a avut loc în timpul domniei lui Știrbei și după stăruința acestuia, un patriot foarte dornic de a organiza țara pe temeiuri moderne, cu legi europene și în special de a organiza învățământul și împărțirea dreptății.

În sprijinul acestei ipoteze vine și faptul că în proiect se vorbește de Facultatea de Drept ca de ceva care exista și unde trebuiau să fi urmat 2 ani cei ce voiau să devină Notari. Organizarea acestei Facultăți a fost întărită la 17 Oct. 1850 iar deschiderea cursurilor a avut loc cu mare solemnitate la 15 Noembrie 1851 cu o frumoasă cuvîntare a lui Costaforu¹⁾.

Afară de aceasta, la începutul anului 1855 Vodă cerea Eforiei Școlilor să trimeată în străinătate bursieri pentru studiul Dreptului, care, între altele, trebuiau să învețe și serviciul de „*avocat et de notaire*”²⁾.

Și Gheorghe Bibescu s'a străduit să creeze o Facultate de Drept dar n'a isbutit³⁾; e greu de admis să se fi făcut un proiect în care se cerea nu 2 ani de studii de Drept ci de Facultate, când ea nu exista. Ținând seamă de aceste considerațiuni de cunoș-

tințele ce avea alcătuitorul proiectului, de termenii întrebunțați putem admite.—până la o dovadă contrară — că a fost întocmit în timpul domniei lui Barbu Știrbei, poate după 1852.

Cine este autorul? D-l Koslinski mi-a afirmat că-l are din hârtiile rămase dela Manolache Arghiropol, care le-a fost rudă și că — după tradiția familiei — acesta ar fi autorul. Diverse știri arată că Arghiropol a fost un jurist de seamă, cu o cultură întinsă și a desfășurat o activitate însemnată în ale Dreptului, chiar dela alcătuirea Reg. Organic⁴⁾ și până foarte târziu, ocupând și înalte demnități. Este dar foarte verisimil ca autorul sau unul dintre autori să fi fost Manolache Arghiropol⁵⁾.

Oricine va fi fost autorul, proiectul de față este încă o dovadă sigură a culturai noastre juridice de altă dată și a gândurilor ce frământau mințile alese din generațiile trecute.

Publicarea lui sper că va fi de folos pentru puținii care mai aruncă ochii pe astfel de lucruri în vremurile de azi.

Nu știm pentru ce proiectul n'a devenit lege; poate că între cauze au fost împrejurările prin care a trecut Domnia lui Știrbei, mai ales la sfârșit; poate că s'a găsit că era o inovație prea mare față de sistemul nostru tradițional de a se lăsa mai totdeauna acest l atribuții pe seama instanțelor judecătorești.

Andrei Rădulescu

Consilier Curtea de Apel

Strămtorile Dardanelelor, Bosforului și Tractatul dela Lausanne¹⁾

II

Între altele, relativ la chestiunea de care ne ocupăm, puterile aliate declarau: că ele doresc restabilirea națiunii turcești în teritoriile, care i-au aparținut, împreună cu Constantinopolul, istorica și ilustra capitală. Turcii vor fi admiși pe coasta asiatică a Dardanelelor, care grație unei zone demilitarizate, va face imposibil pentru viitor, executarea oricărui proiect militar ostil. O forță militară aliată va fi însă așezată în Peninsula Galipoli, pentru a asigura libertatea navigațiunii în strămtori.

Navigația trebuie pusă sub supravegherea unei comisii internaționale, prezidată de un delegat turc și în care comisiune trebuie să figureze toți cei interesați la comerț și navigație în strămtori.

Zona demilitarizată în Asia Mică se va confunda cu actualul sandjak Tchanak. Pe coasta sudică a M. de Marmara se va demilitariza numai peninsula Artaki, iar pe malul asiatic al Bosforului, zona demilitarizată trebuia să se confunde cu zona neutră, astfel cum exista în momentul tratativelor. Insulele Lemnos, Tenedos, Imbros, Samotrace, Mitilene și

4) Analele parlamentare ale României, I. p. 10, 28, 565, 584.

5) Dela el ar fi rămas și alte acte care desigur conțin lucruri interesante și pentru Drept. Ar fi de dorit ca definiții să înlesnească publicarea sau cel puțin cercetarea lor.

1) Vezi. Dreptul, No. 41 din 1923.

1) Andrei Rădulescu. Cercetări asupra învățământului Dreptului în Țara-Românească până la 1865, p. 44 și urm.

2) Iorga N. Viața și Domnia lui Barbu D. Știrbei, p. 232.

3) Andrei Rădulescu, o. c. p. 41.

toate insulele din M. de Marmara trebuiau demilitarizate.

Tratativele însă lăncezesc câtva timp. La 4 Octombrie 1922, Turcii trimit o notă în care arătau că chestiunea strâmtorilor nu putea fi rezolvată fără participarea Rusiei.

În fine, se hotărăște ținerea unei conferințe la Lausanne, unde afară de Anglia, Franța și Italia, puteri invitante, au mai fost chemate: Japonia, România, Grecia, Bulgaria, Rusia, Turcia și statul Sârbo-croato-sloven.

Statele-Unite au trimis un observator, mod nou al acestor state, de a fi și a nu fi reprezentate într-o conferință, de oarece observatorul arată numai punctul de vedere al statului pe care-l reprezintă, fără însă a lua parte la discuțiuni.

Comisiunea teritorială și militară a conferinței, se ocupă de chestiunea strâmtorilor, în ședința dela 4 Decembrie 1922.

Delegatul rus Tchitcherine declară, că guvernul său dorește pacea generală și de aceea salută cu bucurie conferința, dar se plânge că Rusia nu a fost chemată să ia parte și la celelalte lucrări ale conferinței. El cere libertatea comercială absolută, fără nici o restricțiune prin strâmtori, arătând că 70% din comerțul rus se face pe acolo. În ceea ce privește vasele și aeroplanelle militare, el cere ca ele să nu poată trece prin strâmtori, afară de acelea aparținând Turcilor, nici în timp de pace nici în timp de războiu. În fine, el declară că orice altă măsură care n'ar respecta suveranitatea Turciei, cum ar fi demilitarizarea sau internaționalizarea, ar însemna dominarea strâmtorilor de Statul a cărui marină ar fi mai puternică.

Delegatul României, cere și el libertatea comercială absolută, dar efectivă, ceace nu poate fi dobândit, decât prin demilitarizarea coastelor Dardanelelor, Bosforului, și prin dreptul, pentru vasele de război, de a trece prin strâmtori. El mai adaogă, că este dispus să primească dezarmarea Mării Negre.

Delegații Bulgariei și acei ai Greciei, împărtășesc părerea delegatului român, fiind partizani ai libertății comerțului.

În sfârșit, delegatul Turciei declară că, Turcia considerându-se ca suverana strâmtorilor, vrea să cunoască punctul de vedere al tuturor celorlalte state.

Spre a face cunoscut Turciei acest punct de vedere, puterile aliate, în ședința dela 6 Octombrie, comunică conferinței un proiect de tratat relativ la regimul strâmtorilor și demilitarizarea lor.

Delegatul Angliei arată cu această ocazie, e, că securitatea riveranilor Mării Negre ar fi amenințată prin egemonia rusească în această mare, dacă strâmtorile ar fi declarate închise.

Adoptarea unei astfel de propuneri ar însemna o dominare ruso-turcească, ceace nu poate fi admis, căci Rusia și Turcia nu mai sunt singure în Marea Neagră, ca altă dată. Dacă prezența unei flote Turcești în Marea Neagră, pare amenințătoare Rusiei, apoi prezența unei flote rusești pare tot așa de periculoasă.

Lordul Curzon sugerează apoi demilitarizarea unor zone, fiind gata să primească regulile stabilite de dreptul internațional, pentru limitarea și șederea vaselor de războiu, în apele neutre.

Delegatul Angliei mai propune, creșterea unei comisiuni de control, sub prezidenția delegatului Turciei și alcătuită din reprezentanții puterilor invitante și interesate, pusă sub garanția puterilor sau a Societății Națiunilor.

Delegatul Franței declară de asemenea, că libertatea navigațiunii, este o condițiune necesară pentru dezvoltarea relațiunilor dintre State.

Faptul că un stat posedă cele două maluri ale unei strâmtoari, nu-i dă dreptul de a interzice nimă nui trecerea, dar acest drept trebuie de sigur reglementat pentru a nu amenința pacea, nici a deveni un pericol și o amenințare pentru celelalte state sau pentru riveranul strâmtorilor.

În această ședință a intervenit și observatorul Statelor-Unite, care a declarat că principiul porții deschise servește drept bază politicii Statelor-Unite, relativ la strâmtori. Nimic însă nu împiedică, spune observatorul, ca toate statele să poată pătrunde în Marea Neagră și în caz de războiu comerțul neutrilor nu trebuie să fie oprit. Tot astfel, adaogă observatorul, că este contra oricărui sistem, care ar însemna stăpânirea Mării Negre de către un stat, căci libertatea acestei mări, trebuie să rezulte din înțelegerea statelor, iar nu din violență. El este contra închiderii strâmtorilor, vaselor de războiu, care sunt menite a lucra pentru pace, ducând ajutoare popoarelor și împiedicând măcelărirea lor.

Delegatul statului sârbo-croato-sloven, consideră statul Strâmtorilor, ca o complectare necesară, a statului Dunărei.

Delegatul Rusiei, menține părerea lui, că numai închiderea Mării Negre poate asigura pacea, despărțind influența rusească de cea britanică. El crede că comisia de control va fi un izvor continuu de neînțelegeri.

La 8 Decembrie, delegația turcească răspunde propunerilor făcute de aliați, arătând cari sunt condițiile, în cari ar putea încheia o convențiune relativă la regimul strâmtorilor.

Turcii cereau :

1. Garanții, pentru siguranța Constantinopolului, a strâmtorilor și a Mării de Marmara.
2. Limitarea forțelor navale destinate Mării Negre și cari pot fi constituite din vase ușoare.
3. Interdicția de a avea vase de războiu în Marea Neagră.

4. Libertatea trecerii în timp de pace, ca și în timp de războiu, pentru toate vasele de comerț.

Dacă Turcia ar fi beligerantă, ea se mulțumește cu un drept de control tehnic, absolut necesar.

Turcii mai declarau : că este inutil de a avea o zonă demilitarizată împrejurul Bosforului, fiind suficientă interzicerea fortificațiilor, că în zonele demilitarizate trebuie să se facă mișcări de trupe, căci aceste zone unesc două părți ale Turciei ; că trebuie să aibă la Constantinopol și în strâmtori, arsenale și instalații maritime, pentru a putea apăra cu flota lor țărmurile Mării de Marmara ; că limitele zonelor demilitarizate trebuie reduse ; că suveranitatea Turciei trebuie recunoscută, asupra insulelor Imbros, Tenedos, Samotrace, iar insula Lemnos trebuie declarată autonomă ; că în fine trebuie să li se recunoască

un minimum de mijloace, spre a apăra peninsula Galipoli.

Propunerile și cererile Turcilor sunt trimise experților, spre a le cerceta și în ședința dela 19 Decembrie delegatul Angliei, în numele aliaților, arată punctul de vedere al aliaților și amendamentele admise proiectului primitiv în urma discuțiunii experților.

Delegatul Turciei declară însă, că el nu aderă la demilitarizarea strâmtorilor, de cât în anume condițiuni, iar în ceea ce privește strâmtorile, el depune un contra-proiect.

Tot astfel propune un contra-proiect și delegatul Rusiei.

(Va urma).

G. Meitani.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secția III

Audiența de la 29 Octombrie 1923

Președenția d-lui Dem. G. Tăzlăuanu, Președinte

Eforia Spitalelor Civile cu Mircea Patrulius.

BURSĂ.—MIJLOCITOR OFICIAL.—ACTELE PRIN CARI SE CONSTATĂ ÎNCHEIERILE DE OPERAȚIUNI.—PUTERE PROBANTĂ.—ART. 44 DIN LEGEA BURSELOR.

Potrivit art. 44 din legea Burselor, actele cari constată încheieri de operațiuni prin intermediul unui mijlocitor oficial fac credință despre ceea ce constată până la înscrierea în fals și aceasta față de orice persoană care are interes să constate veracitatea actelor.

Legea nu face nici o distincțiune între alterarea provenită din eroare și cea intenționată.

No. 1210.—Casată, în urma recursului făcut de Eforia Spitalelor civile decizia No. 69/923 a Camerei Arbitrale a Burselor din București, data în proces cu Mircea Patrulius.

S'a citit raportul făcut de D-l consilier Lazăr Munteanu. S'au ascultat d-nii avocați Șteferț în dezvoltarea motivelor de recurs, și intimatul în persoană în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de recurs:

„I. Greșita interpretare și violare a art. 44 din legea burselor, în virtutea căruia afacerile încheiate prin intermediul mijlocitorilor oficiali fac deplină credință în justiție și nici o probă, afară de înscrierea în fals, nu se poate invoca contra lor. Prin uitmare, pentru ca reclamantul să dovedească cum că borderoul semnat de d-sa, prin care se prevăd condițiunile operațiunii, nu cuprinde condițiunile exacte ale vânzării, trebuia să se înscrie în fals în contra borderoului.”

„II. Violarea art. 50 c. com., 1176 c. civ., și a principiului din materia probei, că actul trebuie să

emane dela acel căruia i se opune, întru cât s'a invocat ca probe contra Eforiei, registre de-ale reclamantului și acte emanate de la dânsul, care nu-i putea fi opozabile.”

Având în vedere că, intimatul Mircea Patrulius, în calitate de mijlocitor oficial, a cumpărat la cerere și în comptul Eforiei spitalelor civile mai multe acțiuni I. R. D. P., pe care le-a predat cumpărătoarei cu borderou, în care se specifica titlurile cumpărate și prețurile de cumpărare, după cursul zilei, prețuri pe care Eforia le-a și achitat.

Că, în urmă, intimatul pretinzând că în borderou a trecut, din eroare, alte prețuri mai mici decât cele reale, a cerut Eforiei printr'un borderou suplimentar diferența de preț, iar Eforia refuzând, Camera arbitrală, sesizată de intimat, a obligat-o la plata acestei diferențe.

Că, pentru a decide astfel, Camera respinge obiecțiunea Eforiei că, în contra borderoului întocmit și acceptat în regulă, intimatul nu putea invoca alte probe decât înscrierea în fals, pe motiv că, în speță, era vorba de îndreptarea unei simple erori, iar nu de contestațiuni referitoare la operațiunea însăși a vânzării și deci erau admisibile și alte probe.

Considerând că, potrivit art. 44 din legea Burselor, actele care constată încheieri de operațiuni prin intermediul unui mijlocitor oficial, fac credință despre ceea ce constată până la înscrierea în fals și aceasta față de orice persoană, care are interes să constate veracitatea actelor.

Considerând că, legea nu face nici o distincțiune între alterarea provenită din eroare și cea intenționată, distincțiune pe care instanța de fond, în mod arbitrar, o face în speța de față, unde contrar aserțiunii Camerei arbitrale, că n'ar fi vorba de o contestațiune asupra vânzării, se pune în discuțiune însăși unul din elementele esențiale ale vânzării, adică prețul, asupra quantumului căruia există neînțelegere.

Că, judecând în modul de mai sus, Camera arbitrală a violat art. 44 din legea Burselor și a săvârșit un vădit exces de putere.

Pentru aceste motive și fără a mai discuta celelalte motive de casare, admite recursul și casează.

Secția III

COMPLECTUL ARDELEAN

Audiența dela 23 Noembrie 1923

Președenția D-lui O. Băleanu, consilier

Liviu Butuc cu Ministerul de Finanțe

IMPOZIT PE LUX ȘI CIFRA AFACERILOR.—CONTRAVENȚIE ELEMEN-
TE.—ART. 5 ȘI 8 DIN LEGEA IMPOZITULUI PE LUX.IMPOZIT PE LUX ȘI CIFRA AFACERILOR.—CONTRAVENȚIE.—DACĂ
TRIBUNALELE POT ACHITA PE MOTIV DE LIPSA INTENȚIEI FRAU-
DULOASE.—ART. 8 DIN LEGEA IMPOZITULUI PE LUX.—ART. 38
DIN LEGEA BĂTURILOR SPIRTOASE.

1. Există contravenție la legea asupra impozitului pe lux și cifra afacerilor prin simpla nereținere a impozitului din prețul vânzării consumațiunii, indiferent dacă impozitul s'a achitat sau nu mai târziu.

2. Tribunalele, în materie de contravenție la legea impozitului pe lux și pe cifra afacerilor, nu vor putea să micșoreze confiscațiunile și amenzile când sunt întemeiate pe dispozițiunile legii, nici să scuze pe contravenieți pentru eroare sau pentru lipsa intențiunii frauduloase.

No. 1515. — Respiaz recursul făcut de Liviu Butuc contra sentințelor No. 1320/922, 1321/922 și 1322/922 ale Trib. Bistrița în proces cu Ministerul de Finanțe. S'a ascultat raportul d-lui Consilier V. Erbiceanu. Pe d-l avocat L. Oancea în susținerea recursului și pe d-l avocat El. Rădulescu în combateri.

Curtea deliberând,

Având în vedere că, prin procesele-verbale din 30 Decembrie sub No. 61 și 62 și prin procesul-verbal No. 63 din 17 Iunie 1923, confirmate de Ministerul de finanțe prin decizia No. 105.333, Liviu Butuc din Bistrița a fost condamnat la amendă și taxe împătrite, pentru contravenție la legea impozitului pe cifra afacerilor și pe lux.

Având în vedere că, contra numitelor decizii nimitul a făcut trei apeluri la Tribunalul din Bistrița, care le-a judecat pe toate trele în ziua de 14 Decembrie 1922, prin trei hotărâri distincte, respingând apelurile ca neîntemeiate, pentru motivul că contravenientul a mărturisit singur că nu a plătit taxele la timp, justificându-se că a lipsit mult timp din oraș, soția fiindu-i bolnavă.

Având în vedere că, contra sentințelor Tribunalului din Bistrița, contravenientul a declarat recursuri verbale, motivându-le apoi și în scris, pe care Curtea, junctionându-le, urmează a le judeca printr'o singură decizie.

Având în vedere că, recurentul își întemeiază cererea sa de recurs pe următoarele motive:

1. Că dânsul a achitat taxele pe cifra afacerilor pentru lunile Ianuarie, Februarie și Martie 1922, achitare care s'a și făcut în urma datei procesului-verbal de contravenție, încheiat la 17 Iunie 1922, dar aceasta nu are importanță, întrucât legea nu prevede sancțiune pentru că s'au achitat taxele mai târziu.

2. Că, legea și ordonanțele ministeriale în privința achitării taxelor pe lux și pe cifra afacerilor nu au fost cunoscute în orașul Bistrița și din cauza necunoașterii legii comerțianții nu au putut achita taxele la timp.

Asupra primului motiv:

Având în vedere că art. 5 din legea impozitului pe lux și pe cifra afacerilor, prevede că, vânzătorul sau exploatatorul sunt obligați a reține impozitul cu ocazia încasării prețului dela consumator, răstânând responsabil față de fisc de impozitul datorit și neîncasat, precum și de netrecerea lui în registre speciale, vizate de administrația financiară, la art. 8 din aceeași lege pedepsește ca contravenție simpla nereținere a impozitului din prețul vânzării consumațiunilor, indiferent dacă acest impozit s'a încasat sau nu mai târziu.

Că, astfel fiind, motivul invocat, este neîntemeiat,

In ce privește motivul al doilea:

Având în vedere că, art. 8, al. I, din lege prevede că în ce privește constatarea contravențiilor și modul de aplicare a amenzilor pentru infracțiunile prevăzute de legea impozitului pe lux și pe cifra afacerilor, urmează a se aplica dispozițiunile legii impozitului asupra băuturilor spirtoase, care prin art. 38 zice că, Tribunalele nu vor putea să micșoreze confiscațiunile și amenzile de câte ori vor fi întemeiate pe dispozițiunile legii, nici să scuze pe contravenienți pentru eroare sau pentru lipsa intențiunii frauduloase; că, desi motivul invocat, că nu a cunoscut legea, nu poate fi ținut în seamă.

Pentru aceste motive, respinge.